

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 6, Sayı: 1, 2017
Sayfa: 537-552

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[24-02-2017] – [25-03-2017]

Türkiye’de Feminist Alternatif Medyanın İşlevselliği: Bir Alternatif Medya Örneği “Kadınların Postası” Projesinin İncelenmesi¹

Sırma Oya TEKVAR

Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniv. İşletme Fk. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Böl.
Asst. Prof. PhD., Karabük University, Business Faculty

sirmatekvar@karabuk.edu.tr

Öz

Feminist hareketin önemli bir mücadele alanı olan alternatif medya, kadınların seslerini duyurmak ve onların kamusal alandaki yerini daha adil ve eşitlikçi bir anlayışla meşrulaştırıp iyileştirmek amacıyla, var olan medya yapılarını değiştirmeye ve/veya yeni medya biçimlerini yaratmaya çalışmaktadır. Bu anlamda alternatif kanallar olarak feminist söylemlerin üretildiği ve kadın hareketinin yaygınlaştırıldığı feminist alternatif medya, kadının kamusal alanı açısından önemli bir alan haline gelmiştir; çünkü kadınların medya mücadelesi, baskın olan eril kamusal alanda kadınların yer edinme ve kabul ettirme çabalarının bir aracı olmuştur. Bu çalışmada, Türkiye’deki feminist alternatif medyanın seyrini anlamak amacıyla Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği’nin bir projesi olan ve feminist alternatif medyaya bir örnek olarak hayata geçirilen Kadınların Postası platformu ele alınmıştır. Bu platforma ait web sitesi ve sosyal medya kanalları incelenmekle beraber, projede yer alan bazı muhabirlerle de görüşülmüş, platformun –dolayısıyla feminist alternatif medyanın- geliştirilmesi için öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif medya, feminizm, feminist alternatif medya, Uçan Süpürge, kadın muhabirler

Feminist Alternative Media’s Functionality in Turkey: Analyzing “Kadınların Postası” Project as an Alternative Media

Abstract

As being an important struggling area in the feminist movement, alternative media tries to change existing media structures and/or create new media forms in order to voice woman rights and to improve their status quo in public space within more fair and equalitarian understanding. Hence feminist alternative media, by which feminist discourses are created and feminist movement is extended, has become an important area within the framework of woman’s publicity because women’s media struggling is a mean for efforts of gaining a seat and in dominant patriarchal public space. In this study, in order to understand the development process of feminist alternative media in Turkey, a feminist platform called Kadınların Postası as an example of feminist alternative media, which is a project of Flying Broom Woman Communication and Research Association. The web site and social media channels of this platform were analyzed and interviews with some journalists of the projects were conducted through e-mails and phone calls. Within this context, some recommendations for the platform – and for feminist alternative media as well- were given in the conclusion.

Keywords: Alternative media, feminism, feminist alternative media, Flying Broom, woman journalists.

¹ Teşekkür: Bu çalışmaya katılmayı sevecenlikle kabul edip önemli katkılar sağladıkları için, daha duyarlı ve adil bir gelecek için bana her zaman umut kaynağı olan kıymetli öğrencilerim *Berrak Çörekçioğlu, Funda Aksu ve Hatice Günel*’e teşekkür ederim.

Giriş

Avrupa’da son 50 yılda tanımlanıp kuramsallaştırılmaya başlanan alternatif medya, büyük medya işletmelerinin hegemonik gücüne alternatif olarak örgütlenen bir medya biçimidir. Anaakım medyanın ürettiği egemen söylemlere karşılık, göz ardı edilen konular üzerinde farklı bakış açılarını sunar. Alternatif medyada katılımcı, demokratik, toplulukçu, eşitlikçi gibi özelliklere vurgu yapılmakta olup internetin ve özellikle sosyal medyanın gelişmesiyle beraber alternatif medya kanalları artmış, bu artış ilgili akademik çalışmalarda da görülmeye başlamıştır (Aydoğan ve Kırık, 2012; Atkinson, 2006; Atton, 2002; Downing, 2003; Harcup, 2005; İlhan, 2014; Vatikiotis, 2004).

Feminist hareketin önemli bir mücadele alanı olan alternatif medya, kadınların seslerini duyurmak ve onların toplumsal konularını iyileştirmek amacıyla, var olan medya yapılarını değiştirmeye ve/veya yeni medya biçimlerini yaratmaya çalışır. Feminist medya mücadelesi, medyada çalışan kadın sayısının artırılması, çok çeşitli kadın deneyimleri ve kadınlıkları temsil etmeyi amaçlayan medya içerikleri hazırlanması, medyada var olan kadın temsillerinin eleştirisi, medya düzenlemelerindeki kamu politikalarını değiştirme çabaları, kadınların sahip olduğu yayın evleri, gazeteler, haber ajansları, yayın organları kurmak, medyadaki cinsel ayrımcı veya kalıplaşmış cinsel önyargıları önlemek ve var olan yaklaşımları ortaya çıkarmak amacıyla medya izlemeleri yapmak, akademik çalışmalar yapmak, yasa düzenleyicileri yönlendirmek amacıyla lobicilik yapmak, toplumsal eylemler ve etkinlikler gerçekleştirmek gibi girişimleri kapsamaktadır (Byerly ve Ross, 2006: 100, 101; Van Zoonen, 1994: 11). Bu anlamda alternatif kanallar olarak feminist söylemlerin üretildiği feminist alternatif medya, kadının kamusal alanı açısından önemli bir alan haline gelmiştir. Bir başka deyişle kadınların medya mücadelesi, baskın olan eril kamusal alanda kadınların yer edinme ve kabul ettirme çabalarının bir aracı olmuştur.

Bu çalışmada, Türkiye’deki feminist alternatif medya gelişmelerinin ve çalışmalarının boyutunu serimlemek amacıyla Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği’nin bir projesi olan ve feminist alternatif medyaya bir örnek olarak hayata geçirilen Kadınların Postası platformu ele alınmıştır. Bu platforma ait web sitesi ve sosyal medya kanalları incelenmekle beraber, projede yer alan kişilerle de görüşülmüştür.

Alternatif Medya Nedir?

Dünyada 60’ların sonu ile 70’lerin başında ortaya çıkan alternatif medya, azınlık gruplarının, toplumlarının ve alt sınıfların iletişim sürecine katılımlarına olanak veren ve izleyici ile medya organı arasında yatay iletişim sağlayan bir örgütlenmedir (Çatal, <http://www.akdeniz.edu.tr/iletisim/>). Mutlu (1998: 35), alternatif medyayı “yerleşik ve kurumsallaşmış siyaseti (toplumda değişimi savunma veya en azından geleneksel değerlerin eleştirisi anlamında) açıkça reddeden veya ona meydan okuyan kitle iletişim biçimleri” olarak tanımlamıştır.

Alternatif medyanın ana akım medyadan farkı şöyle açıklanabilir: Ana akım medyada dinleyici/izleyici ana gelir kaynağı olarak kabul edilir ve amacı kazancı artırmaktır. Egemen medya toplumdaki hiyerarşik yapıyı korumaya yardımcı olup genellikle büyük ticari kuruluşlar tarafından yönetilir. Alternatif medya ise kâr amacı gütmemekle beraber ticari kuruluşlardan bağımsız bir yapıya sahiptir. Mevcut hiyerarşik yapıyı yıkmaya çalışarak yeni bir medya ve sosyal düzen oluşturmaya çalışır (Çatal, <http://www.akdeniz.edu.tr/iletisim/>). Alternatif medya alt sınıfların ve azınlık grupların fikrini savunma, radikal sosyal değişikliklerin destekleyicisi olma özelliğine sahiptir. Alternatif medya egemen yapının tanımladığı sınırlar dışında kalan siyasal ve toplumsal fikirleri temsil etmek amacıyla geleneksel iletişim araçlarına karşıt bir konum alır (Mutlu, 1998: 35).

Barbero'ya (Aktaran Thompson vd., 2005: 219) göre, iletişim ve enformasyonun küreselleşme sürecindeki dinamikleri çok karmaşık olup, kişiler tekeli medyada kendilerini ifade edecek bir yol bulamadıklarında, bu dinamikler onları kültürel kimlikleri yeniden inşa eden yeni iletişim biçimleri ve aktörleri geliştirmeye sevk eder. Bu bağlamda alternatif medya her konudaki yaklaşım ve seslerin çeşitliliğini arar.

Feminist Alternatif Medya

18. yüzyılın ortalarından bu yana kadınlar, kendi ilgi alanlarını anlatmak ve kadın kimliğini tanımlamak için kendi medyalarını kullanmaktadır. Ana akım medyanın kadın hareketlerini görmezlikten gelmesi veya bunu marjinalleştirilmesi kadınların eleştirdiği bir tutumdur. Bu nedenle kadınlar konuşulmayan meseleleri dile getirmek ve kadınlar arasında dayanışma kurmak amacıyla kendi medyalarını örgütlemeye yönelmiştir.

Feminist medya genellikle kendini hiyerarşik olmayan, demokratik bir örgütlenme biçimi olarak ortaya koyar. Dinleyici/izleyiciye farklı mekanlar açar ve ana akım medyada olduğu gibi mesleki eğitim ve tecrübelere bakmaksızın okuyucuları kendi üretimlerine teşvik eder. Feminist medya genellikle küçük çaplı, kar amacı gütmeyen ve yüksek oranda sermayeleşmemiş bir özelliğe sahiptir (Choi vd., <http://www.javnost-thepublic.org/>). Dünyada feminist medya girişimlerinin çoğu feminist fikirleri hem öncelikli olarak kadın izleyiciye hem de ana akım söyleme yaymaya çalışmaktadır. Bu ikili eğilim sayesinde kadınların sınırlı olarak kaldığı baskın kamusal alanda kendi seslerini duyuracakları bir feminist kamusal alan şekillenmektedir. Kadınlar arasındaki iletişim sistemi, medyanın onların hayatlarını ve fikirlerini dışlamasına karşılık kendi gazeteleri, radyo programları, film, video ve kitap basım evlerini kurmaya başlamasıyla 1970'lerde gelişmeye başlamıştır. Feminist medya, farklı fikirlerin oluşturulup tartışılması için önemli bir ortam inşa ederken kadınlar aynı zamanda geniş çapta kamusal alana da ulaşma çabasıdadır (Byerly ve Ross, 2006: 209, 210). Dolayısıyla feminist medya feminist bir kamusal alan oluşturmaya çalışırken baskın kamusal alanda da feminist bir bileşen yaratmaya hizmet etmektedir. Feminist medya başta basın olmak

üzere radyo, internet, film gibi kitle iletişim araçlarında kendi sesini duyurmaya çalışmaktadır.

Basın: Basın, göreceli olarak daha ucuz bir araç olduğu ve büyük bürokratik yapılar veya merkezileştirilmiş dağıtım sistemleri gerektirmediği için feminist medyada en yaygın kullanılan araçtır. Kâğıt ve postalama ücretlerinin düşmesi, okur-yazarlığın artışı ve teknolojinin daha kolay hale gelmesi ile beraber 19. yüzyılda kadın yayınları önemli bir hale gelmiştir. Bu yayınların pek çoğu kısa ömürlü ve sınırlı dağıtımla kalmıştır. Bir kısmı da oldukça tanınmış hale gelmiştir (örneğin, *The Woman’s Journal*, 1870–1931). ABD’de tahminlere göre 1968 – 1988 yılları arasında 1500 civarı kadın özgürlüğü gazetesi, dergisi ve süreli yayını basılmıştır. İngiltere ve Almanya gibi önde gelen ülkeler dışında Senegal, Gana, Uruguay, Japonya, Hollanda, Güney Afrika ve Sovyetler Birliği gibi ülkelerde de süreli yayınlar basılmıştır (Kramarae ve Spender, 2000: 1329). Günümüzde pek çok feminist yayın sağlık, ayrımcı siyaset, felsefe, sanat gibi belirli ilgi alanlarına yönelik yayınlanmakla beraber farklı etnik kökenlere yönelik yayınlar da bulunmaktadır.

Radyo: Kadın medya aktivistleri radyoyu feminist fikirlerin, analizlerin, müzik, şiir ve güncel olayların anonslarının yayınlanmasında kullanmaktadır. Mitchell (Aktaran Byerly ve Ross, 2006: 219, 220), radyonun eşlik eden ve mahremiyetçi özelliği itibariyle kadınlar için dostane bir araç olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı ayrıca, üretme ve yayın yapma becerilerini öğrenebilme bakımından radyonun kadınlar için daha erişilebilir bir medya olduğunu söylemektedir. Mitchell’e göre feminist radyo yayıncılığı, kadınların kendi dillerinde yayın yapma (kendi seslerini kullanabilme, endişelerini dile getirme, hayatlarına, karşılaştıkları zorluklara ve başarılarına değin hikayeler anlatma) hakkına sahip olmaları ilkesidir. Radyo yayını yapan feminist alternatif radyo yayınlarının en bilinenlerinden biri *FIRE (Feminist International Radio Endeavour)* adında, Kosta Rica’da İspanyolca ve İngilizce yayın yapan bir istasyondur. Bu istasyon, özellikle Güney yarımküredeki kadınların sesleri ve görüşleri için bir iletişim kanalı sağlamayı öncelikli olarak amaç edinen ilk internet üzerinden yayın yapan ilk kadın radyosudur. Dinleyiciler açısından önemli bir haber kaynağıdır; çünkü her konuda kadınların sesini ve görüşlerini sunarak ve çeşitli konularda alternatif görüş açıları ve öneriler getirerek kadını merkeze koymayı başarmıştır (Thompson vd., 2005: 215). Bunun dışında Şili’de *Fempres* ve Filistin’de *Filistinli Kadınlar Birliği* örgütleri de feminist radyo programları yapmaktadır (Gencel-Bek ve Binark, 2000: 44).

İnternet: İnternet ise günümüzde baskın ideolojiyi eleştiren gruplar ve bireyler için işbirlikçi bir iletişim aracı olarak en etkili ve uygun ortamdır. Çevrimiçi topluluklar güçlü, birbirine bağlı, birbirini destekleyen toplumsal dayanışma gruplaşmalarıdır ve bu topluluklar çevrimiçi alanlar sayesinde dayanışmayı küresel hale getirebilir. Bu anlamda siber kültür, aktivist ve alternatif medyanın son dalgasıdır. Web siteleri yoluyla aktivist grupların, örgütlerin fikirlerini sempatanlarına duyurması ve gerek e-posta gerekse sosyal medya kanalları yoluyla geniş sayıdaki destekçileriyle iletişim kurmalarını sağlaması açısından internet çok önemli bir araçtır. Zaten bu

özellik, internet üzerindeki pek çok alternatif medyanın potansiyel okuyucu sayısını artırmakta ve alternatif görüşlerin yayılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, tartışmaların ve yorumların yayınlanmasıyla da yeni seslerin duyulmasına aracı olur (Aydoğan ve Kırık, 2012).

Diğer medya kanallarına göre internetin üretim ve dağıtım maliyeti daha düşüktür. En azından teorik olarak, feminist haber köşeleri ve sanal sohbet odaları dünyada kırsal yerleşim merkezlerindeki kadınlara erişebilmekte ve onlara fikir ve bilgi alışverişi, birbirini destekleme, küresel çapta bir birlik duygusunun sürdürülebilirliği olanağı vermektedir (Kramarae ve Spender, 2000: 1331). Kadınlar elektronik ortamı, başka ortamlarda tartışması olanaksız görünen kadın konuları için oldukça esnek bir forum olarak görmektedir. Fakirlik, kaynak kıtlığı, okur-yazarlık ve eğitim oranının düşük olması gibi sorunlara dayalı olarak altyapısı daha az gelişmiş uluslarda internet erişimi daha zor ve kısıtlı olmaktadır. Araştırmalara göre dünyada özellikle kadınların büyük çoğunluğu hala internete erişememektedir. Bununla beraber gelişmiş ülkelerde enformasyon ve iletişim teknolojileri ve internet eğitimi için stratejiler geliştiren kadın örgütlerinin sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Thompson vd., 2005: 218).

Türkiye’de Feminizm ve Feminist Alternatif Medya

Türkiye’deki kadın hareketi gerek politikada, gerekse kamuoyu gündeminde yer almaya başlayarak özellikle son otuz yılda feminist belleğin oluşturulmasında, politika oluşturma ve bu politikaları benimsetebilme konusunda başarı elde edebilmiştir. Türkiye’de ikinci dalga feminist hareketler (Batı’dakinden yaklaşık on yıllık bir gecikmeyle), toplumsal ve akademik ortamın farklılaştığı ve çeşitlendiği 1980 sonrası döneme denk gelir.² Bu dönemde sivil toplumun genişlemesiyle de kadına ilişkin çeşitli konular ve sorunlar kamuoyuna taşınmış, yaklaşımlar çeşitlenmiş ve kadın örgütlerinin sayısı artmaya başlamıştır (Çakır, 2006: <http://www.bianet.org/>).

1980’lerin ilk yarısında İstanbul’da bilinç yükseltme grupları oluşturulmuş, ataerkil topluma ve devlete eleştirel yaklaşan bir bakış geliştirilmiştir. Bu çerçevede Türkiye’de feminist fikirlerin tohumları atılırken, küçük feminist gruplar oluşturulmuştur. Bu gruplar başlangıçta eğitilmiş ve meslek sahibi kadınlar tarafından örgütlenmiş, böylece kadın olmanın bilinci öncelikle kuramsal anlamda ortaya konmaya başlamıştır. Seksenlerin ikinci yarısında ise daha geniş katılımların sağlandığı eylemler yapılmış, bu eylemler İstanbul dışında diğer büyük şehirlere de yayılmıştır. 1986 yılında Türkiye’nin Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) taraflarından biri olmuştur. Bu süreçte egemen kültür tarafından belirlenen kadınlık ve erkeklik kimliği ve rolleri sorgulanarak toplumsal cinsiyet kalıplarına karşı ideolojik bir saldırı başlatılmıştır. Bugün mecliste ve kamuoyunda tartışılan yasal

² Türkiye’de birinci dalga kadın hareketi ise Osmanlı’nın son dönemine dek uzanır: Kadınların toplumdaki rollerini sorguladığı, eğitim, çalışma ve toplumsal yaşama katılım talepleri çerçevesinde örgütlenen bir hareket özelliği taşır (Tekeli. Aktaran Ergin, 2005: <http://www.bianet.org/>).

düzenlemelerdeki bazı maddelerin kadınlar lehine kaldırılması veya yeniden düzenlenmesinde de seksenlerin ikinci yarısından sonraki kadın hareketlerinin etkisi vardır. Ayrıca kadın örgütlenmelerinin büyük kentler dışında Adana, Diyarbakır, Gaziantep, Mersin, Eskişehir gibi diğer illere de yayılması bu dönemin diğer önemli özelliğidir. 1980’lerde kimi feminist gruplar ideoloji olarak sosyalizmi benimsediler.

1990’larda ise Türkiye’deki kadın hareketi kurumsallaşmaya başlamış, üniversitelerde kadın araştırmaları merkezleri açılmış, devlet bünyesinde Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ve kadın sivil toplum kuruluşu Uçan Süpürge kurulmuştur. Kadın hareketi kent merkezli olmaktan çıkıp temelde toplumsal cinsiyeti sorgulayan, yerel kadın sorunlarını da gündeme getiren pek çok sivil toplum örgütüyle ülke geneline yayılmıştır. Kadınların kimliği ve bedeni ise öncelikli konuları oluşturmuştur. Özellikle kadın kimliği konusunun üzerinde duran üçüncü dalga feminizm dünyada doksanların ilk yarısı başlarken Türkiye’de doksanların sonuna denk gelir. Üçüncü dalga toplumsal cinsiyet rollerinin yıkılmasından ziyade farklılıkların dile getirilmesinden ve bu farklılıktan oluşan kimliklerin kabulünden yanadır. Bu çerçevede Türkiye’de doksanlı yılların sonuna denk gelen üçüncü dalga kadın hareketi Kürt kadınlar örgütlenmesi ile başlamıştır ve devam etmektedir. Bu dönemde feminist hareketle ilişkiye geçip kendi kimlikleri üzerinden siyaset yapanlar sadece Kürt kadınlar değildi. Çeşitli eşcinsel hakları örgütlerinde mücadele veren kadınların yanı sıra ilk defa Müslüman kadınlar da kendi hakları adına mücadele etmeye başladı. Bunun en somut örneği olarak üniversitelerde türban yasağına karşı yapılan protestolar gösterilebilir.

Baskı altında tutulan ve şiddete maruz kalan kadın bedeni konusu (bekâret kontrolü, aile içi şiddet, tecavüz ve cinsel taciz) Türkiye’de doksanların başından başlayarak kadın hareketinin öncelikli konularından biri olmaya iki binli yıllarda da devam etmiştir. Özellikle 2004’te Türkiye’deki pek çok gelişme kadın hareketinin de gelişimini etkileyecek niteliklere sahiptir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin soyadı davasına ilişkin ve BM Genel Kurulu’nun namus suçlarına ilişkin kararları, Türkiye’deki kadın örgütlerinin Avrupa Kadın Lobisi’ne kabulü, Türk Ceza Kanunu’na kadınlar lehine yapılan düzenlemeler ve yerel yönetimlere kadın sığınakları açma zorunluluğunun getirilmesi bu gelişmeler arasındadır. 2000 yılından sonra Türkiye’deki kadın örgütlerinde bir patlama meydana gelmiş, kadınları ilgilendiren hemen her alanda örgütlenmeler olmuştur.

1980’lerden sonra Türkiye’de kadın hareketi gelişiminin ivme kazanmasıyla beraber yazılı basın (özellikle dergiler) aracılığıyla büyük yayın gruplarına, sermayeye veya reklama bağlı kalmadan kadın konularını ve sorunlarını kamusal alana taşımaya başlamıştır. Zaman zaman ana akım radyo ve televizyonda veya alternatif radyolarda kadın bakış açısıyla yapılan programlara rastlansa da Türkiye’de kadınların alternatif medyada yakın geçmişe kadar tek aracı basın olmuştur. *Feminist, Kaktüs, Mavi Çorap, Eksik*

Etek, Roza, Jujin, Amargi, Pazartesi gibi pek çok feminist yayın çıkarılmış, *Somut, Gösteri, Yapıt, Yeni Gündem* gibi dergilerde de kadın sorunu sıkça işlenmeye başlamıştır. Bu dergilerde kadınların gündelik hayatıyla ilgili konular, çalışma yaşamında karşılaşılan sorunlar, medyada ve popüler kültürde kadının temsili gibi pek çok konu ele alınmakla beraber ev içi şiddet ve kadınların politik örgütlenmesi öne çıkmıştır. Bu tür dergilerin özelliği, sadece içeriğin değil, yazar-okuyucu arasındaki ayrımı kapatmaya çalışarak tümüyle üretim sürecinin alternatif bir şekilde yapılandırılmaya çalışılmasıdır (Gencel-Bek ve Binark, 2000: 51, 52).

Kadının kendi medyasını yaratmada katkısı olan ve ana akım medyada kadının sesini duyuran kadın örgütleri de vardır. Örneğin kadın hareketi içinde bir sivil toplum örgütü olan Uçan Süpürge'nin³ çıkardığı *Uçan Haber* bir alternatif kadın dergisidir. Ayrıca bu örgüt her yıl *Kadın Filmleri Festivali* düzenlemekte ve böylece ana akım medyada yer alarak kadının sesini duyurmaktadır. Uçan süpürge ayrıca 2003'te *Yerel Kadın Muhabirler Ağı* adı altında Antalya, Çanakkale, Diyarbakır, Eskişehir, Mersin, Samsun, İzmir, Gaziantep, Adıyaman, Van, Mardin ve Şanlıurfa'daki muhabirlerle bir proje başlatmıştır. Muhabirlerin gazetecilik eğitimi aldığı ve bölgelerine ilişkin gözlemlerini ve deneyimlerini birbirine aktarma fırsatı bulduğu bu projenin asıl hedefi ise alternatif medya yaratmaktır (Mater, <http://www.ucansupurge.org/>).

Türkiye'de radyonun feminist bir bakış açısıyla kullanılmaya başlanması da doksanlı yılların ilk yarısına denk gelir. Ankara'da kurulan *Arkadaş Radyo*'da haftanın belirli günleri yayın saati kiralayan bir grup kadın bu alandaki öncü programları hazırlamıştır (Timisi, 1997: 62). Bu gelişmelerin yanında, birçok problemle karşı karşıya kalan feminist alternatif medya kuruluşları özellikle mali sorunlar yüzünden son dönemlerde yeni medyaya yönelmektedir (İlhan, 2014: 5). Gencel-Bek ve Binark ise (2000: 52), genel anlamda medyayı izlemek ve eleştirmek amacıyla etkinlik gösteren bazı internet sayfalarında ana akım medyanın cinsiyetçi bakış açısını eleştiren yazılara da rastlandığını belirtmektedirler.

Özetle, egemene alternatif olarak tanımlanan ve yaklaşık son otuz yılda kuramsallaştırılmaya başlanan alternatif medya, ana akım medyadan farklı olarak kâr amacı olmayan ve mevcut hiyerarşik yapıyı yıkmaya çalışarak yeni medya ve sosyal düzen oluşturmaya çabalayan bir örgütlenmedir. Dünyada yetmişlerde gelişmeye başlayan feminist alternatif medya ise egemen medyanın yapısını ve içeriğini kadının bakış açısı kapsamında eleştirerek karşıt bir medya modeli geliştirmeyi hedeflemektedir. Daha da önemlisi kadın girişimlerini ortaya koymaya, kadınların kendilerini yeniden tanımlamalarına ve kendi dünyalarını yeniden yaratmaya çalışmaktadır. Türkiye'de ise çok daha yakın geçmişte araştırılmaya başlanıp geliştirilmeye

³ Uçan Süpürge, Türkiye ve dünyadaki kadın gündemini takip etmek için bilgi ve iletişim ağı ve organizasyonu kurarak kadın sorununa ve kadın hareketine duyarlı kadınları buluşturmak, aralarında bağ kurarak bilgi ve deneyim aktarımını kolaylaştırmak, onların kadın sorununun çözümüne yönelik çabalarını desteklemek ve kadınların kendilerini güçlendirmelerine yardımcı olmak amacını taşımaktadır (<http://www.ucansupurge.org/>).

çalışılan kadın medyası henüz yaygınlaşmamakla beraber, bununla ilgili girişimlere rastlanmaktadır. Ancak “egemen yayıncılık anlayışını eleştiren feminist grupların medyaya yönelik eylemlerinin sınırlılığı ve görsel medyada feminist yayınların çok az bulunuşu ya da hiç yer almayışı, bu meslekte çalışan kadın sayısındaki hızlı artışa rağmen, kadınların politik seçimlerde temsili bakımından ciddi güçlükler doğurmaktadır” (Köker, 2000: 333).

Türkiye’de Bir Feminist Alternatif Medya Örneği: Kadınların Postası

Bu çalışmada, internette feminist alternatif medyaya örnek olarak gösterilebilecek en yeni ve etkin bir platform olması gerekçesiyle çalışmanın örneklemini olarak seçilen, medya ve toplumsal cinsiyet temalı uluslararası bir proje olan *Kadınların Postası*’nın web sitesinin nitel olarak incelemesi yapılmıştır. Sitede yayınlanan haberler konu ve türlerine göre incelenmiş, projeye ait sosyal medya kanallarına bakılmış, ayrıca erişilen üç yazarla telefon ve e-posta yoluyla görüşmeler yapılarak bu yazarların proje hakkındaki düşünceleri ve projede çalışma koşulları öğrenilmiştir.

Kadınların Postası, Ekim 2015’te başlayan ve Aralık 2016’da sona erecek olan, Hollanda’dan Free Press Unlimited’in desteklediği bir projedir. Bu proje ile Türkiye, Irak ve Mısır’daki kadınlara, kadın gazetecilere güvenli iletişim kurabilecekleri, kadınları ilgilendiren her türlü konuda (toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar, aile içi şiddet ve tehdit konuları da dahil olmak üzere) bilgiye en rahat ve güvenli şekilde ulaşmalarını sağlayacak bir platformun oluşturulması amaçlanmıştır. Bu uluslararası projenin Türkiye ayağını üstlenen Uçan Süpürge, kadınların medyadaki varlığını desteklemekle birlikte, eşit haklara ve ifade özgürlüğüne vurgu yapmayı da amaç edinmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yaygınlaştırmak için medyayı etkin bir araç olarak kullanmak, medyanın da bu bakış açısıyla içerik üretmesini, kadın dostu bir medya olmasını teşvik etmek de projenin diğer amaçları arasındadır. Uçan Süpürge’nin 2003 yılında kurduğu Yerel Kadın Muhabirler Ağı’ndaki gönüllü muhabirlerin yerel gündemi izleyerek oluşturduğu haberler, Kadınların Postası’nda editörler tarafından işlenmekte ve projenin sitesinde yayınlanmaktadır (<http://www.kadinlarinpostasi.com/>).

Bulgular

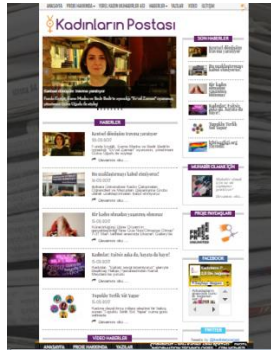
Çalışmanın bulguları dört başlık altında yer almaktadır. Öncelikle web sitesine ilişkin bulgularda sitenin tasarımı, kullanım ve erişim kolaylığı ile ilgili saptamalar dile getirilmiştir. İkinci başlıkta sitede yer alan haberlerin içerikleri ve konu dağılımları incelenmiştir. Üçüncü olarak projenin sosyal medya hesaplarına bakılmış, bu hesapların kullanılışı ele alınmıştır. Son olarak da erişilen üç muhabirle yapılmış olan görüşmeler ortaya konmuştur. Bu görüşmelerde, muhabirlerin projedeki çalışma koşulları, projede yer alan diğer görevli ve gönüllülerle ilişkileri ve projeye ilişkin hem kişisel hem de profesyonel alan olarak değerlendirmeleri öğrenilmiştir.

a. Web sitesi

Projenin Türkiye ayağını Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği yürüttüğü için gerek web sitesinin ve logosunun grafik tasarımı, gerekse içerik, Uçan Süpürge ile benzerlikler taşımakta ve çağrışım yapmaktadır. Bu anlamda Kadınların Postası'nın, her ne kadar uluslararası özellik taşısa da Uçan Süpürge'nin bir alt ürünü gibi olduğu ve yerleştirildiği görülmektedir. Zaten proje hakkında yer alan bağlantıda, projenin özgün adının "Mrs." olduğu ve uluslararası alanda halen böyle anıldığı; ancak Uçan Süpürge, projenin Türkiye ayağında "Kadınların Postası" adını kullanmayı tercih ettiklerini belirtmektedir.

Web sayfasının hemen üstünde yer alan bağlantıların imleçle beraber alt başlıklarının görülmesi ve ayrıca bu bağlantıların sayfa akışıyla eş zamanlı olarak sayfanın altında bulunması, sayfanın sağ bölümünde yer alan "Son Haberler" listesinin ve Facebook ile Twitter paylaşım akışının her bağlantıda sabitlenmiş olması, yine her bağlantıda sayfanın en altında iletişim bilgilerinin bulunması, web sayfasını kullanıcı dostu kılmaktadır (Şekil 1). Sayfanın sağ üst köşesinde konumlandırılmış sosyal medya bağlantıları ve Uçan Süpürge logosu tıklatıldığında yeni pencerede kendi web sayfasına yönlendirmesi ise erişim kolaylığı sağlamaktadır. "Proje Paydaşları" ve "Muhabir Olmak İçin" başlıklarının da yine sayfanın sağ bölümünde sabitlenmiş olması, bu bilgilere erişim kolaylığı açısından önemlidir. Paylaşılan haber ve bilgiler ise günceldir. Ayrıca her bir haberde, haberin kolayca paylaşılması için Facebook, Twitter ve Google Plus (G+) bağlantıları bulunmaktadır.

Şekil 1 – Kadınların Postası Anasayfa

Ancak bununla beraber, Anasayfa ile Yazılar bağlantısının aynı olması, üstelik sayfanın sağ bölümündeki sabit haber akışı, web sitesinde çok fazla veri tekrarının olduğunu göstermektedir. Bunun yerine sitede yer alacak bir arama çubuğu, site içerisinde bilgi taramasını ve bilgiye erişimi kolaylaştıracaktır. Buna ek olarak, projenin Mısır ve Irak'taki paydaşların web sitelerine bağlanması da projenin uluslararası çaptaki gelişimini görmek ve karşılaştırma yapmak açısından önemli bir ayrıntıdır.

b. Haberler ve İçerik

Kadınların Postası web sitesinin Haberler bağlantısının altında altı başlık bulunmaktadır. Bunlar; Röportajlar, Gündem, Duyurular, Dünyadan, Kadın

Filmleri Festivali ve Kampüs Cadıları. Nisan-Mayıs 2016 tarihleri arasında toplam 8 haberin yer aldığı Kadın Filmleri Festivali alt bağlantısında, 19. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali ile ilgili haberler bulunmaktadır. Kampüs Cadıları bölümünde bulunan Temmuz ve Ağustos aylarına ait üç yazı ise yine sayfanın Haberler bağlantısında yer almaktadır. Kampüs Cadıları başlığı altında ne tür haber ve yazıların yayınlandığı, bu bağlantının özelliği ve ayrı bir bölüm olarak yer almasının nedenine ilişkin bilgi bağlantıda bulunmamakla beraber Kampüs Cadıları aktivist grup hakkındaki haber, sitenin Haberler bölümünde yer almaktadır. Üniversiteli kadınların oluşturmuş olduğu bu grubun da projeye yazılarıyla destek verdiği için ayrıca böyle bir bölüm açıldığı düşünülmektedir.

Duyurular köşesinde Şubat – Haziran ayları arasında yayınlanan dört haber bulunmaktadır. Haberler, konferans ve yarışmaya davet, aktivist eylemlere çağrı niteliğindedir. Dünyadan köşesinde ise diğer ülkelerdeki feminist eylemler, kampanyalar ve gelişmelere ilişkin dokuz haber bulgulanmıştır. Bu ülkeler Kanada, İzlanda, Çin, Romanya, Meksika ve İran’dır. Yabancı kaynaklı bu haberler, yurt dışındaki feminist eylem ve kampanyalar, cinsiyet eşitliğiyle ilgili gelişmeler ve cinsiyet ayrımcılığı (şiddet, taciz, baskı, ayrımcı yasalar, vb.) ile ilgili bilgiler paylaşmaktadır. Sitenin Röportajlar köşesinde ise Mart ve Temmuz ayları arasında yayınlanan yedi röportaj bulgulanmıştır. Bu röportajlarda, görüşülen kadınların başarı öyküleri, mesleki hayatta karşılaşılan zorluklar, kadın hakları alanındaki mücadeleleri ve geçmiş yıllarında yaşadıkları travmaları (kürtaj, çocuk gelin) konu edilmiştir.

Web sitesindeki bütün haber içeriği; yani Haber bağlantısının altında bulunan bütün köşelerdeki yazılar Gündem köşesinde yer almaktadır. Bir başka deyişle bu bağlantı aslında bir havuz niteliğindedir. Bununla beraber, bu köşede dikkati çeken önemli bir nokta, kendi köşelerinde yer almayan (örneğin röportaj, Kampüs Cadıları yazıları, dünyadan haberler) farklı kategorilerdeki yazıların bu havuzda toplanmış olduğudur. Köşede, Ağustos ayı itibariyle iki yüzden fazla haber bulgulanmıştır. Bu sayı, siteye her gün eklenen haber sayısına göre günlük olarak artmaktadır. Bu haberler; kadın hakları alanındaki etkinliklerden olumlu gelişmelere, kadınların kamusal alanda karşılaştıkları sorunlardan meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunlara, kadınların maruz kaldığı şiddet öyküleri ve haberlerinden cinsiyet ayrımcı haberlere ve yasal eşitsizliklerden yasal gelişmelere kadar neredeyse bütün mücadele alanlarını kapsayan geniş bir kadın hakları yelpazesi içermektedir. Yazılar, 2016 yılının Ocak ve Ağustos ayları arasında yayınlanmış olup kronolojik sırayla yer almaktadır.

Sitenin Haberler başlığının yanı sıra bir de video haberlerin bulunduğu Videolar bölümü vardır. Şubat ve Ağustos ayları arasında yayınlanan toplam sekiz video haber bulgulanmıştır. Bu haberler; feminist film ve sanat,

feminist eylemler, direnişler ve kadına yönelik şiddet temalı (Çilem Doğan davası⁴) videolardan oluşmaktadır.

c. Sosyal Medya

Kadınların Postası'na ait üç sosyal medya kanalı bulgulanmıştır: YouTube, Facebook ve Twitter. Kadınların Postası YouTube kanalı 16 Şubat 2016'da açılmış, yedi video yayınlamıştır. Bu videolar, web sayfasında yer alan video haberlere ilişkindir. Kanalda, 14 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla 1408 görüntüleme bulgulanmakla beraber kanalın 7 abonesi vardır. Görüntüleme sayısına bakılarak en çok ilgi çeken videonun Çilem Doğan davası olduğu görülmektedir.

Facebook sayfasında gönderiler güncel olup web sayfasında yayınlanan haberlerin paylaşımından oluşmaktadır. Sayfayı 2148 kişi beğenmiştir. Sayfayı etkin olarak takip eden, paylaşımında bulunan veya yorum yapan kişi sayısı ise 62 olarak bulgulanmıştır. Kadınların Postası Haber Atölyesi'nden çalışma kareleri ve aktivist eylemlerinden fotoğraflar paylaşılmıştır. Sayfaya gönderilen mesajların genellikle birkaç saat içinde yanıtlandığı bildirilmektedir. Paylaşımların "Beğen" sayısının çok az olduğu, paylaşımlara neredeyse hiç yorum yapılmadığı dikkati çekmiştir. Video paylaşımında bulunulmamıştır. 162 takipçisi olan Kadınların Postası Twitter hesabında da Facebook'ta olduğu gibi web sayfasındaki güncel haber paylaşımları görülmektedir. Paylaşımların takipçiler tarafından yapılan Beğen ve Retweet (RT) sayısı oldukça seyrek. Bu da takipte olduğu hesapları takip ederek kısmen etkileşimde bulunduğunun göstergesidir. Sonuç olarak Kadınların Postası'nın Facebook ve Twitter sayfalarıyla web sayfasının aynı seyirde gittiği bulgulanmıştır.

d. Kadınların Postası Muhabirleri

Çalışmada biri Hatay'dan, ikisi Karabük'ten olmak üzere üç gönüllü muhabirle telefon ve e-posta aracılığıyla görüşülmüş, bu muhabirlerin Kadınların Postası'nda ne tür çalışmalar yaptıkları, platform içindeki ilişkilerinin nasıl olduğu, bu projenin kendilerine nasıl katkılar sağladığı ve projeyi kadın hakları penceresinden nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur.

Önce Uçan Süpürge'nin proje kapsamında düzenlediği muhabirlik eğitimine ve çalışma atölyesine katılan katılımcılar, Kadınların Postası için ülkede ve dünyada kadınları ilgilendiren her türlü konuda deneme, röportaj, gözlem türünde yazılar yazmakta; iyi araştırılmış ve düzenlenmiş, eğitici, havuz medyası üslubu ve eril dil sergilemeyen yazılar yazmaya dikkat ettiklerini dile getirmektedir. Gönderdikleri yazılar mutlaka editör incelemesinden geçmekte, varsa gerekli düzeltmeler yapılmakta ve öyle yayınlanmaktadır.

"Eşit haklara ve ifade özgürlüğüne vurgu yapan, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yaygınlaştırıcı haberler, kadınların da medyayı etkin bir araç olarak kullanabileceği bakış açısıyla haberler yapmak gerekiyor. Cinsiyetçi, ayrımcı, ırkçı, vb.

⁴ Şiddet gördüğü kocasını öldürdüğü gerekçesiyle 15 yıl ceza alan, kefaletle serbest kalan Çilem Doğan'ın mücadelesi kamuoyunda çok ses getirmiş bir olaydır.

ifadelerin kullanılması kesinlikle yasak.” (H. Günel’den kişisel e-posta, 15 Ağustos 2016)

“Kadınların Postası anaakım medyada kullanılan eril dile, yanlı, şekilci, toplumsal cinsiyet eşitliğinden uzak haberlere tepki olarak doğdu ve yayımlanacak haberlerde bu gibi ölçütlere dikkat ediliyor. Ayrıca yayımlanan haberin haber değeri haricinde, haberle ilişkili olan ve kadınların bilmesi gereken bilgiler de olmalı ki haberimiz aynı zamanda eğitici olsun.” (F. Aksu’dan kişisel e-posta, 15 Ağustos 2016)

Görüşülen yazarlar, eğitim sırasında tanıştıkları bir veya iki kişi dışında diğer yazarlarla pek ilişkilerinin olmadığını; ancak bir e-posta gurubunun olduğunu ve iletişimin genellikle bu kanaldan sağlandığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber editörlerinin haber yazımında kendilerine çok yardımcı olduklarını, yol gösterdiklerini, onlardan çekinmeden yardım alabildiklerini belirtmişlerdir. Kadınların Postası, katılımcıların kişisel ve mesleki gelişimi için ilham verici, umutlandırıcı, cesaretlendirici ve eğitici olmuştur. Sitede yazılarının yayınlandığını gördükçe kendilerine güvenin arttığını, muhabirlik anlamında kendilerini geliştirebildiklerini söylemişlerdir.

“Farklı insanlar, farklı hayatlar, farklı bakış açıları tanıdım. Toplumsal cinsiyet konusundaki çekincelerimi ve önyargılarımı kırmayı öğreniyorum.” (B. Çörekçioğlu’ndan kişisel e-posta, 15 Ağustos 2016)

“Benim için en büyük katkısı ‘korkmuyorum çünkü kadınlar var’ söyleminin hayata geçmiş olması oldu. Yenilikçi, güçlü, ayakları yere basan, mücadele eden, yanlışın karşısında dimdik durabilen ve bunu değiştirmek adına çaba gösteren kadınları görmek, yalnız olmadığımızı bilmek beni umutlandırdı.” (F. Aksu’dan kişisel e-posta, 15 Ağustos 2016)

“Haberini nasıl okuyacağımı, nasıl ele alacağımı bir nebze de olsun öğrenmiş oldum. Yazdıkça, okudukça bakış açımı geliştirmeye başladım ve yazdığım yazıları haber sitesinde okumaktan çok keyif aldım. ‘Söz uçuyor, yazı kalıyorsa sahiden yazmalı ve oraya buraya not ettiklerimi derleyip yazıya dökmeli’ dedim.” (H. Günel’den kişisel e-posta, 15 Ağustos 2016)

Bu projenin kendilerine ufuk açtığını ifade eden katılımcılar, toplumda farkındalık yaratma açısından da önemli bir platform olduğunu; ancak geliştirilmesi gerektiğini ve daha geniş kitlelere ulaşması için çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu dile getirmişlerdir. Yapılan görüşmelerde katılımcıların bu projeyi benimsediği, projenin içinde yer almaktan mutluluk duydukları ve bu projenin daha da yaygınlaştırılması adına platforma sahip çıktıkları anlaşılmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Kendini farklı görüşlere söz hakkı tanıyarak, vatandaşlar adına iktidarı denetleyerek, kamunun denetçiliğini ve gözcülüğünü yaparak; yani dördüncü güç olarak demokratikleştirilmesinin aracı olmakla meşrulaştıran ve bu meşrulaştırma argümanlarına çoğulculuğu sağlamak ve profesyonelliği temel işleyiş ilkesi haline getirmek vaatlerini ekleyen ana akım medya, kadınları bu vaatlerin talepçisi olarak görme konusunda isteksiz olmuştur. Kısacası kadın hakları mücadelesinin ana akım medya ile ilişkileri hep sorunlu olmuştur (Boyce, 1978: 24; Curran, 1997: 182). Dolayısıyla kadınlar arasında iletişimi ve bilgi akışını sağlamak, kadınların kendileri tarafından temsil edilebilme ve seslerini duyurabilmelerine olanak sağlayacak açık bir forum oluşturmak ve farklı toplumsal kesimler arasında feminist iddialara yönelik bir kamuoyu oluşturulmasına yardımcı olmak amacıyla (Timisi 1997: 55-58) alternatif feminist medyanın geliştirilmesi ve artırılması çabalarına girilmiştir. Basılı yayınlar, radyo ve sinema dışında, özellikle 1990'ların sonları ile birlikte internet feminist alternatif medyanın önemli mecrası olmaya başlamış, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği'nin internet kullanımı ve web sayfasını kurması, Türkiye'de bu alanda öncü bir nitelik taşımıştır.

Kadınların Postası, pek çok alternatif yayın ve feminist projeye imza atmış olan Uçan Süpürge'nin en güncel internet yayını projesi olduğu için bu çalışmada örneklem olarak incelenmiştir. Yaklaşık on beş aylık uluslararası bir proje olan Kadınların Postası için zengin içerikli ve sık güncellenen bir internet haber portalı oluşturulmuş, güncel sosyal medya kanalları kurulmuş ve gönüllü görev almak üzere seçilen kadın muhabirlerle çalışma atölyeleri gerçekleştirilmiş, onlara muhabirlik eğitimleri verilmiştir.

Platformun gerek güncelliği, gerek kurumsal bütünlüğü, gerekse içerik ve medya zenginliği, *feminist alternatif e-medya*ya örnektir. Bununla beraber (görüşülen muhabirlerin de dile getirdiği gibi) gelişime açık, iyileştirilmeye gereksinimi olan yanları da kuşkusuz vardır. Web sayfasında her ne kadar açık ve kolay erişilir bağlantılar olsa da, haberlerin sınıflandırılmasında bir karışıklık olduğu söylenebilir. Örneğin, yabancı kaynaklı haberlerin hepsi "Dünyadan" köşesinde yer almamaktadır veya "Haberler" köşesi bir haber havuzu niteliğinde olup tüm haberler bu bağlantıda toplanmakta ve haber/yazı tekrarına neden olmaktadır. Arşivleme, web sayfalarında veya sosyal medyada genellikle yaşanan bir zorluktur. Kadınların Postası'nın göreceli olarak kısa zamanlı bir proje olduğu ve hemen her gün yeni yazılarla güncellendiği, dolayısıyla platformda yoğun bir ileti akışının olduğu dikkate alınacak olunursa, haberlerin sınıflandırılmasındaki sıkıntılar zaman kısıtlamasına bağlanabilir. Bu tip sorunları en aza indirmenin etkili çözümlerinden biri, web sayfası içinde bir arama çubuğunun olmasıdır. Takipçi ve ziyaretçilerin haber konusu, yazar ismi veya ilgili sözcükleri girerek sayfa içinde arama yapabilmeleri, bilgiye erişimde kolaylık sağlayacaktır.

Özellikle sivil toplum çatısı altında oluşturulan bu medyalarda verimi ve etkiyi artırabilecek bir başka yöntem de "Sıkça Sorulan Sorular (SSS)"

bölümüdür. Bu tür yapılanmalar her ne kadar çoğunlukla gönüllülüğe dayalı işbirliğine ve çalışma koşullarına dayansa da daha etkin olarak katılımcı olmayı, katkı sağlamayı arzu eden, ilgi duyan takipçilerin merak edeceği; çalışma koşulları, aranan nitelikler gibi pek çok konu olacaktır. Oluşturulacak bir SSS bölümünde bu tür soruların yanıtlanması hem olası gönüllüleri katılmaya teşvik edecek hem de e-posta, telefon gibi bireysel iletişimin yoğunluğunu ve bunlara tek tek yanıt verme yükünü azaltarak çalışma verimini artıracaktır.

Sosyal medya kullanımına gelince, sosyal medyada en sık yapılan hatalardan biri, yalnızca web sayfasında yayınlanan bilgilerin bağlantısını sosyal medya kanallarında yayınlamaktır. Bu uygulama, örgütün/yapının bütün sosyal medya kanallarını takip eden okuyucu ve takipçinin ilgisini azaltmakta ve izleyicileri sadece tek bir kanala itmektedir. Bu durum, işleyiş ve ileti paylaşımı açısından farklı dinamiklere sahip sosyal medya kanallarındaki etkileşimi ve diyalogu azaltmaktadır. Kadınların Postası’nın Twitter ve Facebook kanallarında da böyle bir durum olduğu; yani sosyal medyada yalnızca web sayfasındaki güncellemelerin paylaşıldığı dikkati çekmiştir. Oysa her iki kanalda da izleyiciyle etkileşimi ve diyalogu geliştirebilecek farklı uygulamalar vardır. Örneğin, Twitter’da yeni geliştirilmiş olan ve yanıtların yüzde oranını veren anket uygulaması kullanılarak takipçilerin farklı konulardaki görüşleri ve eğilimleri öğrenilebilir ve sonuçları haber niteliğinde paylaşılabilir. Facebook’ta ise takip edilen benzer sayfalardaki ilginç paylaşımların yeniden paylaşılması, web sayfasında yayınlanan haberler dışında ayrıca farklı kanalların haberleri veya alanla ilgili güncel bilgilerin ve görsellerin paylaşılması da ilgiyi ve benzer oluşumlar arasındaki dayanışmayı artıracaktır. Unutulmamalıdır ki sosyal medya kullanımının başarısı takipçi sayısının çokluğuyla değil, etkileşim (kullanıcılar arasındaki yeniden paylaşım, beğenme) ve diyalogla (yorum, yanıt) ölçülmelidir.

Bunun yanında, sosyal medya paylaşımlarındaki beğeni ve yorum azlığı, projede bulunan muhabirler arasındaki etkileşimin de zayıf olduğu düşüncesini doğurmaktadır. Bu çalışmada görüşülen üç muhabirin de editörleriyle kolaylıkla iletişim kurabildiklerini ifade etmelerine rağmen kendileri gibi projede yer alan en fazla bir-iki kişiyle ihtiyaç halinde iletişime geçtiklerini belirtmeleri, bu düşüncüyü pekiştirmektedir. Aslında sosyal medya; örgütün sorular sorarak, kendi kanalları dışında farklı kanalların bilgilerini paylaşarak, bizzat yorumlar yaparak ve benzeri uygulamaları geliştirerek iç ve dış paydaşlarıyla güçlendireceği bir diyalog için de eşsiz bir fırsat olarak görülmelidir.

Medya sektöründe “var olan siyasaların değiştirilmesi, yeni siyasaların yürürlüğe girmesi, ana akım medyada cinsiyet ayrımcılığının takibi ve bunun yüksek sesle eleştirisinin yapılması, medyada çalışanların eğitilmesi gibi alanların yanı sıra kadın bakış açısının ne olduğunu göstermek ve aralarındaki iletişimi güçlendirmek için kadınların kendi medyalarını kurmaları” (Gencel-Bek ve Binark, 2000: 52), medyada cinsiyetçilikle mücadele için önemli adımlardır. Bu anlamda özellikle son on yılda Türkiye’deki feminist alternatif medya kanallarının artması,

yaygınlaştırılması, bu kanalar aracılığıyla kadınların seslerini daha geniş coğrafyalara ve kitlelere duyurabilmesi ve böylece kadınlar arasındaki dayanışmanın ve etkileşimin artması, Türkiye'deki kadın hareketinin seyrindeki ilerlemeyi de gözler önüne sermektedir. Feminist alternatif medyanın gelişmesinde ve bu yolla kadın hareketinin artık kamusal alanda daha meşru bir yer edinmesinde; daha az maliyetli, daha pratik, daha hızlı ve etki alanı daha yaygın olan internetin ve sosyal medyanın katkısı yadsınmaz. Uçan Süpürge'nin alternatif medya olarak ürettiği yayınlar, projeler ve bu çalışmaların uluslararası boyuta taşınması ise Türkiye'de kadın hareketinin gelişimine öncü ve cesaretlendirici niteliktedir. Derneğin en güncel projesi olan Kadınların Postası da *feminist alternatif e-medya*ya örnek olarak gösterilebilecek, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yaygınlaştırarak kadın dostu bir medyanın oluşmasına katkı sağlayacak bir umut ışığıdır.

Kaynakça

- Atkinson, J. (2006). "Analyzing Resistance Narratives at the North American Anarchist Gathering: A Method for Analyzing Social Justice Alternative Media." *Journal of Communication Inquiry*, Vol. 30, No. 3: 251-272.
- Aydoğan, F. ve Kırık, A.M. (2012). "Alternatif Medya Olarak Yeni Medya." *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Aralık 2012, Sayı 18: 58-69.
- Atton, C. (2002). "News Cultures and New Social Movements: Radical Journalism and the Mainstream Media." *Journalism Studies*, Vol. 3, No. 4: 491-505.
- Boyce G. (1978) "The Fourth Estate: The Reappraisal of a Concept." *Newspaper History: From the 17th Century to the Present Day*. (Der.) G. Boyce, J. Curran ve P. Wingate. California: Sage Publications.19-40.
- Byerly, C. M. ve Ross, K. (2006). *Women & Media*. UK: Blackwell Publishing.
- Çakır, Serpil (2006). Türkiye'de Kadın Tarihi Çalışmaları-I. 20 Ocak 2007 tarihinde, <http://www.bianet.org/2006/04/28/78369.htm> adresinden erişildi.
- Çatal, Ö. (t.y.). Kıbrıslı Türklerin Zor Dönemeçteki Sesi: Canbulat Radyosu. 20 Şubat 2007 tarihinde, <http://www.akdeniz.edu.tr/iletisim/dergi/sayi1catal.html> adresinden erişildi.
- Choi, Y., Steiner, L. ve Kim, S. (t.y.). Claiming Feminist Space In Korean Cyberterritory. 20 Şubat 2007 tarihinde, <http://www.javnost-the-public.org/media/datoteke/13-2-choi.pdf> adresinden erişildi.
- Curran J. (1997). "Medya ve Demokrasi: Yeniden Değer Bıçme." *Medya, Kültür, Siyaset*. (Der.) S. İrvan. Ankara: Alp Yayınevi. 181-261.
- Downing, J.H.D. (2003). "Audiences and Readers of Alternative Media: The Absent Lure of the Virtually Unknown", *Media, Culture and Society*, Vol. 25: 625-645.
- Ergin, Ç. K. (2005). Kadın Sivil Toplum Kuruluşlarının Kadın Bilincine Katkıları ve Uçan Süpürge Örneği. 20 Ocak 2007 tarihinde, <http://www.bianet.org/2005/10/28/69334.htm> adresinden erişildi.
- Gencel-Bek, M. ve Binark, M. (2000). *Medya ve Cinsiyetçilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

- Harcup, T. (2005). “I’m Doing This to Change the World: Journalism in Alternative and Mainstream Media.” *Journalism Studies*, Vol.6, No. 3: 361-374.
- İlhan, V. (2014). “Feminist Alternatif Medya’nın İşleyişi Üzerine.” *Erciyes İletişim Dergisi “Akademia”*, Cilt (Volume): 3, Sayı (Number): 3: 2-10.
- Kadınların Postası*. 13 Ağustos 2016 tarihinde, <http://www.kadınlarınpostasi.com/tr/kadınların-postasi> adresinden erişildi.
- Köker, E. (2000). “Medya Çalışmalarının Cinsel Şiddeti Yorumlama Biçimleri.” *Televizyon, Kadın ve Şiddet*. (Der.) N. B. Çelik. Ankara: KİV Yayınları. 317-352.
- Kramarae, C. ve Spender, D. (2000). *Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women’s Issue and Knowledge*. Vol. 3. Londra: Routledge.
- Mater, Ç. (2004). *Yerel Haberde Kadın Parmağı*. 20 Şubat 2007 tarihinde, http://www.ucansupurge.org/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=71 adresinden erişildi.
- Mutlu, E. (1998). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Thompson, M. E., Gómez, K. A. ve Toro, M. S. (2005). “Women’s Alternative Internet Radio and Feminist Interactive Communications: Internet Audience Perceptions of Feminist International Radio Endeavour (FIRE).” *Feminist Media Studies*, Vol. 5, No. 2, July, Londra: Routledge: 215-232.
- Timisi, N. (1997). *Medyada Cinsiyetçilik*. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Uçan Süpürge Kurumsal*. 8 Ağustos 2016 tarihinde, http://ucansupurge.org/TR,1320/kurumsal.html?_tag1=635828445510000000 adresinden erişildi.
- Van Zoonen, L., (1994), *Feminist Media Studies*, Londra: Sage Publications
- Vatikiotis, P. (2004). “Communication Theory and Alternative Media.” *Westminister Papers in Communication and Culture*, Vol 1(2): 4-20.

